

Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання
Рэспублікі Беларусь

Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія
ветэрынарнай медыцыны

Ю. У. Баушына, К. С. Піавар, Г. Э. Чарнецкая

**БЕЛАРУСКА-РУСКАЯ ІНТЭРФЕРЭНЦЫЯ.
ЗБОРНИК ПРАКТИКАВАННЯЎ**

Вучэбна-метадычны дапаможнік для студэнтаў спецыяльнасцей
1-74 03 01 «Заатэхнія»; 1-74 03 02 «Ветэрынарная медыцина»;
1-74 03 04 «Ветэрынарная санітарыя і экспертыза»;
1-74 03 05 «Ветэрынарная фармацыя»

Віцебск
ВДАВМ
2020

УДК 808.26
ББК 81.2 Бел – 9
Б29

Рэкамендавана да выдання Саветам кафедраў сацыяльна-гуманітарных
навук УА «Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная
акадэмія ветэрынарнай медыцыны»
ад 19 лістапада 2019 г. (пратакол № 2)

Аўтары:

старшы выкладчык Ю. У. Баушына; дацэнт К. С. Піавар; старшы
выкладчык Г. Э. Чарнецкая

Рэцэнзенты:

кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускага мовазнаўства
УА «ВДУ імя П. М. Машэрава» А. С. Дзядова; кандыдат філалагічных
навук, дацэнт кафедры правазнаўства і сацыяльна-гуманітарных
дисцыплін «Міжнародны ўніверсітэт «МГСА» Віцебскі філіял»
Л. С. Васюковіч

Баушына, Ю. У.

Беларуска-руская інтэрферэнцыя. Зборнік практыкаванняў : вучэб.-
Б29 метад. дапаможнік для студэнтаў спецыяльнасцей 1-74 03 01 «Заатэхнія»;
1-74 03 02 «Ветэрынарная медыцина»; 1-74 03 04 «Ветэрынарная
санітарыя і экспертыза»; 1-74 03 05 «Ветэрынарная фармацыя» /
Ю. У. Баушына, К. С. Піавар, Г. Э. Чарнецкая. – Віцебск : ВДАВМ, 2020.
– 28 с.

Вучэбна-метадычны дапаможнік складзены ў адпаведнасці з вучэбнай
праграмай для вышэйшых навучальных устаноў «Беларуская мова
(прафесійная лексіка)» для студэнтаў факультета ветэрынарнай медыцыны
і біятэхналагічнага факультета. Ён змяшчае тэарэтычную і практычную
часткі, раздзел для самакантролю. Выданне можа быць выкарыстана для
аўдыторнай работы са студэнтамі завочнай формы атрымання вышэйшай
адукацыі.

**УДК 808.26
ББК 81.2 Бел – 9**

© УА «Віцебская ордэна «Знак Пашаны»
дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай
медыцыны», 2020

Прадмова

Вучэбна-метадычны дапаможнік “Беларуска-руская інтэрферэнцыя. Зборнік практыкаванняў” прызначаецца студэнтам факультета ветэрынарнай медыцыны і біятэхналагічнага факультета.

Дапаможнік падрыхтаваны ў адпаведнасці з вучэбнай праграмай для спецыяльнасцей: 1-74 03 01 “Заатэхнія”; 1-74 03 02 “Ветэрынарная медыцина”; 1-74 03 04 “Ветэрынарная санітарыя і экспертыза”; 1-74 03 05 “Ветэрынарная фармацыя” (УА ВДАВМ, 2019).

У тэарэтычным раздзеле дапаможніка падаюцца тэмы “Паняцце білінгвізму” і “Моўная інтэрферэнцыя”, “Віды беларуска-рускай інтэрферэнцыі”.

Тэарэтычныя палажэнні ілюструюцца шырокім фактычным матэрыялам, практычныя заданні пабудаваны на тэрміналогіі розных галін навукі, у тым ліку ветэрынарнай і сельскагаспадарчай. Практычны матэрыял будзе садзейнічаць больш глубокаму асэнсаванню і засваенню моўных фактав.

У раздзеле для самакантролю пададзены тэставыя заданні, якія дазволяюць студэнтам праверыць ступень засваення тэарэтычнага матэрыялу.

I. Тэарэтычная частка

Паняцце білінгвізму. Аспекты білінгвізму

Двухмоўе (білінгвізм) – гэта папераменнае карыстанне дзвюма мовамі. Сэнс паняцця «двуҳмоўе» вынікае з выразу “дзве мовы”. Такая ж структура яго лацінскага эквівалента білінгвізм (*bi* – двойчы і *lingua* – мова).

Двухмоўе – з’ява складаная, шматбаковая. Яна можа разглядацца ў трох аспектах: псіхалагічным, педагогічным і сацыялінгвістычным.

Псіхалагічны аспект звязаны з асаблівасцямі псіхалагічнага складу чалавека, з яго разумовымі здольнасцямі, эмацыянальнай прыстасаванасцю і г.д., з проблемай пераключэння з аднаго моўнага кода на другі.

Педагагічны аспект закранае розныя бакі навучання другой мове, у тым ліку і ўплыў адной мовы на працэс засваення другой.

Сацыялінгвістычная характеристыка двухмоўя грунтуецца на такіх параметрах, як: сфера выкарыстання першай і другой мовы; ступень авалодання мовамі; выкарыстанне моўных кампанентаў (літаратурная мова, дыялект, жаргон і г.д.); размеркаванне камунікатыўных функцый паміж мовамі; шырыня выкарыстання другой мовы.

Прынята адрозніваць некалькі відаў білінгвізму:

а) у залежнасці ад колькасці білінгваў:

- індывідуальны (уласцівы асобным членам грамадства);
- калектыўны (характэрны цэлым групам людзей);

б) у залежнасці ад умоў узнікнення:

- натуральны (авалоданне абедзвюма мовамі адбываецца адначасова);
- штучны (авалоданне другой мовай адбываецца па меры неабходнасці пасля засваення роднай мовы);

в) у залежнасці ад ступені роднасці моў:

- блізкароднасны (напрыклад, беларуска-рускі білінгвізм);
- неблізкароднасны (беларуска-англійскі, руска-фінскі і інш.);

г) у залежнасці ад асаблівасцей мыслення білінгваў:

- працарцыйны (чалавек ў роўнай ступені валодае дзвюма мовамі);
- непрацарцыйны (білінгв спачатку стварае канструкцыі на роднай мове, а пасля перакладае іх на іншую мову);

д) у залежнасці ад ступені засваення няроднай мовы:

- рэцэптыўны (чалавек толькі ўспрымае тэкст на няроднай мове);
- рэпродуктыўны (білінгв успрымае тэксты на няроднай мове і можа ўзнаўляць прачытанае або пачутае);
- прадуктыўны (чалавек успрымае тэксты на няроднай мове, здольны ўзнаўляць прачытанае або пачутае і можа сам ствараць тэксты).

Як правіла, білінгвізм узнякае гістарычна ў выніку заваявання, мірных перасяленняў народаў і контактаў паміж суседнімі разнамоўнымі групамі.

Пры сутыкненні дзвюх моў у сітуацыі білінгвізму адна мова можа поўнасцю выцесніць іншую (напрыклад, іспанская і партугальская мовы выцеснілі індзейскія мовы ў Лацінскай Амерыцы) або на іх базе можа

ўтварыцца новая, змешаная мова (напрыклад, французская мова, якая ўзнікла з лаціскай і мясцовых кельцкіх дыялектаў) ці абедзве мовы могуць зазнаць пэўныя змены на розных узроўнях моўнай структуры:

фаналагічным – змены ў вымаўленні (напрыклад, асесінская мова, якая адносіцца да групы іранскіх моў, засвоіла фанетычныя асаблівасці суседніх дагестанскіх моў);

граматычным – запазычванне і калькаванне граматычных з'яў (напрыклад, руская мова запазычыла граматычную катэгорыю дзеепрыметніка са стараславянскай мовы);

лексічным – запазычванне слоў (напрыклад, англійская мова запазычыла французскую лексіку ў перыяд, калі французская мова была дзяржаўнай мовай у Англіі).

Паводле апошніх звестак, каля 70 % насельніцтва Зямлі ў той час іншай ступені валодаюць дзвюма і больш мовамі.

Трасянка ўяўляе сабой гібрыд беларускай літаратурнай мовы, а таксама яе розных тэрытарыяльных і сацыяльных разнавіднасцяў і рускай літаратурнай мовы. Не толькі сярод славянскіх моў, але і ў Еўропе ў цэлым трасянка ўяўляеца ўнікальнай з'явай (англ., франц., ісп., партут. і г.д.).

Гісторыя двухмоўя на тэрыторыі Беларусі

На тэрыторыі Беларусі двухмоўе існавала здаўна, хоць яго характар і састаўныя кампаненты мяняліся. Ужо ў перыяд Вялікага Княства Літоўскага (XIII – XVIII ст.) існавала беларуска-царкоўнаславянскае пісьмовае і вуснае двухмоўе. З пашырэннем на тэрыторыі Беларусі польскай мовы (пасля аб'яднання ВКЛ з Польскім каралеўствам) пачало складвацца беларуска-польскае двухмоўе. Пазней, калі пасля трох падзелаў Рэчы Паспалітай (1772, 1793, 1795 гг.) беларускія землі адышлі да Расіі і функцыі афіцыйнай мовы стала выконваць руская мова, шырока развіваецца беларуска-рускае двухмоўе. У раёнах сумеснага пражывання беларусаў з іншымі народамі фарміравалася беларуска-літоўскае, беларуска-латышскае, беларуска-яўрэйскае і г.д. двухмоўе. У перыяд уваходжання беларускіх земель у склад Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі, а таксама ў апошнія дзесяцігоддзі XX ст. характар і развіццё двухмоўя і ў цэлым моўнай сітуацыі на Беларусі ў значнай ступені залежалі ад дзяржаўнай палітыкі (паланізацыя, русіфікацыя і інш.).

У 1990 г. быў прыняты Закон “Аб мовах у БССР”, паводле якога беларуская мова прызнана адзінай дзяржаўнай. У 1995 г. быў праведзены Прэзідэнтам рэферэндум, дзе руская і беларуская мовы аб'яўлены дзяржаўнымі.

Сучасная моўная сітуацыя на Беларусі характарызуецца сусідаваннем і выкарыстаннем беларускай і рускай моў і вызначаецца як незбалансаванае беларуска-рускае двухмоўе. Значная частка насельніцтва Беларусі актыўна карыстаецца і рускай, і беларускай мовай у розных сферах грамадской дзейнасці. Але існуюць і значныя кантынгенты людзей, якія практична карыстаюцца толькі якой-небудзь адной мовай.

Паняще моўнай інтэрферэнцыі

У сітуацыі двухмоўя ўзаемадзеянне моў, якія кантактуюць, прыводзіць да **інтэрферэнцыі**, гэта значыць пры маўленні на адной мове ўжываюцца элементы другой мовы. Іншымі словамі, інтэрферэнцыя прыводзіць да парушэння нормаў суіснуючых моў. Узровень інтэрферэнцыі залежыць ад ступені авалодання другой мовай, ад умення свядома адрозніваць факты розных моў і шэрагу іншых прычын. Беларуска-руская і руска-беларуская інтэрферэнцыя – з'ява даволі распаўсюджаная і закранае ўсе сферы моўнай сістэмы: фанетыку, акцэнтуацыю, марфалогію, лексіку, сінтаксіс.

Віды:

Фанетычная інтэрферэнцыя – гэта парушэнне некаторых норм фанетыкі беларускай літаратурнай мовы. Напрыклад, цвёрдая *r* і *ч* на месцы рускіх мяккіх *r'* і *ч'*, фрыкатыўнае *г* на месцы рускага выбухнога *з*, *ձ*' і *ц*' на месцы *ձ* і *т*', ярка выражанае аканне і інш. (благадару, крэпас'ц', дзеці). Гэтыя асаблівасці вельмі ўстойлівыя і могуць заставацца ў беларуска-рускага білінгва на ўсё жыццё.

Акцэнтуацыйная інтэрферэнцыя – гэта пэўны ўплыў націску ў рускай мове на беларускія слова (тлумачыцца парушэннем акцэнтных норм у маўленні).

Параўнайце:

рус. верба	бел. вярба
ольха	вольха
кто-нибудь	хто-небудзь
талант	талент
одиннадцать	адзінаццаць
дочка	дачка
спина	спіна
волосы	валасы
крапива	крапіва

Марфалагічнае інтэрферэнцыя абумоўлена разыходжаннямі ў граматычным афармленні рускіх і беларускіх лексем (разыходжанні ў родзе і ліку, склонавых формах назоўнікаў і г.д.).

Разыходжанне катэгорый ліку назоўнікаў у рускай і беларускай мовах

Беларуская мова	Русский язык	Беларуская мова	Русский язык
гародніна	овощи	клопат	хлопоты
крупы	крупа	уцёкі	бегство
уводзіны	введение	брусніцы	брусника
адносіны	отношение	грудзі	грудь
паводзіны	поведение	двойняты	двойня
могілкі	кладбище	дзвёры	дверь
вотруб'е	отруби	садавіна	фрукты
бяліла	белила	змрок	сумерки
чарніцы	черника	маліны	малина

Разыходжанне катэгорыі роду назоўнікаў у беларускай і рускай мовах

<i>Беларуская мова</i>	<i>Русский язык</i>
<i>Мужчынскі род</i>	<i>Женский род</i>
летапіс	летопись
запіс	запись
подпіс	подпись
насып	насыпь
россып	россыпь
стэп	степь
пыл	пыль
цень	тень
гар	гарь
медаль	медаль
шаль	шаль
мазоль	мозоль
прыбытак	прибыль
рамонак	ромашка
боль	боль
вокіс	окись
перакіс	перекись
валяр'ян	валерьяна
палын	полынь
сабака	собака
прыпынак	остановка
відэлец	вилка
<i>Жаночы род</i>	
акруга	округ
гусь	гусь
камода	комод
прастора	простор
шафа	шкаф
пара	пар
вяргіня	георгин
таполя	тополь
кафля	кафель
падлога	пол
шыпшына	шиповник
<i>Ніякі род</i>	
кацяня	котенок
жарабя	жеребенок
шчаня	щенок
святло	свет
сцябло	стебель

Лексічна інтэрферэнцыя выклікана рознымі тыпамі лексіка-семантычных сыходжанняў і разыходжанняў кантактуючых моў. Напрыклад, ужыванне ў беларускай мове выразу *гуляць ролю* замест *адыгрываць ролю* (параўнайце рус. играть роль).

Сінтаксічна інтэрферэнцыя рэгулюе правільнае спалучэнне лексем у словазлучэннях, у сказах. Напрыклад, у беларускай мове дзеясловы са значэннем дзеяння ці стану (*хадзіць, сустракацца, бачыцца і пад.*) кіруюць месным склонам назоўнікаў з прыназоўнікам па (*хадзіць па вечарах, бачыцца па суботах, сустракацца па выходных*), а ў рускай мове адпаведныя дзеясловы патрабуюць ад залежнага слова давальнага склону з прыназоўнікам по (*ходить по вечерам, видеться по субботам, встречаться по выходным*). Іншыя выпадкі сінтаксічных асабалівасцей дапасавання і кіравання ў абедзвюх мовах прадстаўлены ў табліцы:

Беларуская мова	Русская мова
Пры лічэбніках <i>два (дзве), трох, чатыры</i> назоўнікі стаяць у Н. скл. мн. ліку: <i>два вялікія гарады</i>	Назоўнікі ў адпаведных словазлучэннях ставяцца ў родным склоне: <i>два больших города</i>
Дзеясловы <i>дзякаваць, выбачаць, дараваць</i> утвараюць словазлучэнні з Д.скл.: <i>дзякую вам, даруйце мне</i> .	Дзеяловы <i>благодарить, извинить</i> ужываюцца з В.скл.: <i>благодарю вас, извините меня</i>
Дзеяловы думкі, пачуцця, маўлення (<i>гаварыць, непакоіцца, клапаціцца, думаць</i>) утвараюць словазлучэнні з назоўнікамі В. скл. з прыназоўнікам <i>пра</i> : <i>гаварыць пра надвор'е, клапаціцца пра бацькоў</i>	Залежнае слова з дзеяловамі <i>говорить, заботиться, думать</i> мае форму М. скл. з прыназоўнікам <i>о (об)</i> : <i>говорить о погоде, заботиться о родителях</i>
Дзеяловы руху (<i>ісці, бегчы, плыць, ехаць</i>), а таксама волевыя ўлэння (<i>паслаць</i>) пры абавязанні мэты дзеяння ўтвараюць словазлучэнні з назоўнікам В.скл. з прыназоўнікам <i>на</i> : <i>пайсці на хлеб, паслаць на доктара</i>	Адпаведныя дзеяловы ужываюцца з Тв.скл. з прыназоўнікам <i>за</i> : <i>пойти за хлебом, послать за доктором</i>
Дзеяловы <i>хварэць, захварэць</i> і прыметнік <i>хворы</i> ўтвараюць словазлучэнні з В.скл. з прыназоўнікам <i>на</i> : <i>хварэць на ангіну</i>	Залежнае слова мае форму Т.скл.: <i>болеть ангиной</i>
Дзеяловы <i>жартаваць, смяцца, кпіць, дзівіцца</i> ўтвараюць словазлучэнні з Р.скл. з прыназоўнікам <i>з</i> : <i>смяцца з хлопчыка</i>	Адпаведныя дзеяловы ўжываюцца з Тв. скл.: <i>смеяться над мальчиком</i>
Пры дзеяловых ажаніць, ажаніцца назоўнік ставіцца ў форме Тв. скл. з прыназоўнікам <i>з</i> : <i>ажаніўся з Марыяй, ажанілася з Антонам</i>	Адпаведныя формы дзеяловы ў з прыназоўнікамі залежыць ад роду назоўніка: <i>женился на Марии, вышла замуж за Антона</i>

Словаўтаральная інтэрферэнцыя абумоўлена несупадзеннем словаўтвараючых форм шматлікіх аднакаранёвых рускіх і беларускіх слоў: *домагательство – дамаганне, виновный – вінаваты, свідэтель – сведка, гіпнотизіровать – гіпнатаўзываць*. Пры параўнанні агульных назоўнікаў выяўляюцца розныя тыпы несупадзення іх словаўтваральнай характарыстыкі ў рускай і беларускай мовах: *читатель – чытач, хіltreц – хітрун, негодяй – нягоднік*.

Ступень інтэрферэнцыі залежыць ад многіх фактараў. У першую чаргу, варта адзначыць прыналежнасць моў да адной або розных моўных сем'яў (груп). Напрыклад, беларуская і руская мовы – індаеўрапейская сям'я моў, славянская група, усходнеславянская падгрупа. Калі моўныя элементы адной сістэмы ў цэлым падобныя да элементаў другой і маюць нязначныя разыходжанні на моўных узорынях, то менавіта гэтыя разыходжанні і будуть асноўнай глебай для з'яўлення інтэрферэнцыі. Тоесныя моўныя элементы, правілы, заканамернасці і нормы не выклікаюць інтэрферэнцыю, паколькі яны не ўступаюць у супяречнасці.

Канкрэтныя вынікі інтэрферэнцыі абумоўлены таксама сацыяльнымі этналінгвістычнымі ўмовамі ўзаємадзеяння (нацыянальны і этнічны склад моўнага рэгіёна, колькасць дыялектаў, узроставы склад двухмоўнага насельніцтва, а таксама яго адукатыўны цэнз, ступень валодання роднай і няроднай мовамі і інш.).

Блізкароднасны характер беларускай і рускай моў абумоўлівае шматлікасць і ўстойлівасць інтэрферэнцыйных памылак пры маўленні на той ці іншай мове. Аднак яны, як правіла, не ўплываюць на працэс разумення выказванняў як на беларускай, так і на рускай мовах. Таму праблема інтэрферэнцыі для беларуска-рускага двухмоўя стаіць, пераважна, як праблема культуры беларускай і рускай моў ва ўмовах двухмоўя.

II. Практычна частка

Заданне 1. Падбярыце да рускіх словазлучэнняў беларускія адпаведнікі, запішице. У дужках абзначыце род назоўнікаў у абедзвюх мовах.

1. Новый кафель, золотая медаль, широкий простор, маленький гусёнок, стеклянная банка, неправильная дробь, приятное воспоминание, недавняя запись, комод для белья, переплетенная рукопись, высокая насыпь, злая собака, высокий тополь, вкусное яблоко, длинная тень, уверенная поступь, полевая ромашка, белый пион, узкая бровь, свежий салат, новая посуда, норвежская селёдка, ранние овощи, большая свёкла.

2. Острая боль, чудесная степь, горькая полынь, выгодная продажа, высокий стебель, сильная накипь, белая кость, интересный вопрос, горячий источник, автобусная остановка, денежная прибыль, серебряная вилка, очередная перепись, всеобщий интерес, собственное мнение, подавляющее большинство, глубокое заблуждение, моя жизнь, чистый пол, полная пачка, потянуло гарью, жёлтый огонёк, дубовый шкаф, голосистая гармонь, сливки для торта.

Заданне 2. Запішице беларускія адпаведнікі да наступных рускіх слоў. Параўнайце формы ліку гэтых назоўнікаў у абедзвюх мовах.

Клюква, поведение, сумерки, дверь, крупка, конопля, черника, грудь, дрожь, смотрины, баловство, обручение, хитрость, дрова, совесть, часы, фрукты.

Заданне 3. Да наступных беларускіх назоўнікаў падбярыце рускія адпаведнікі, а да рускіх – беларускія адпаведнікі. Вызначыце іх род.

Сведка, абаронца, мурашка, сяўба, мясціна, прадмова, назва, помста, гваздзік, рамонак, півоня, вяргіня, хлапчанё, асяроддзе, шчупак, ярына, лекі.

Кофе, какао, лакомка, плакса, ябеда, тополь, дробь, рожь, собака, тень, орлёнок, утёнок, творчество, туфля, крупка, валериана, хлопоты, равнодушие, озимые.

Заданне 4. Запішице слова ў родным склоне адзіночнага ліку, раслумачыце правапіс канчаткаў.

Твар, лоб, хмызняк, вечер, класіцызм, сшытак, дзень, грам, тыдзень, горад, алюміній, гнеў, торф, праспект, саўгас, гушчар, конь, азот, смутак, ураган, грамадзянін, генерал, выказнік, Гомель, Віцебск.

Заданне 5. Запішице прыведзеныя словазлучэнні па-беларуску. Звярпіце ўвагу на іх прынализавае і склонавае адразненне ў беларускай і рускай мовах.

По одноименному роману Ивана Мележа, подготовиться к наступлению, вне конкуренции, из зависти к другу, забыть обо всём, жениться на Марине, охотиться за лисой, ухаживать за девушкой, из желания отомстить, начало в полдень, обратиться к детям, дом в три этажа, лекция в пять часов, сходить за хлебом, большой тифом, болеть ангиной, пойти за доктором, умнее сестры, простить сына, шутить над другом.

Заданне 6. Вызначце формы залежных слоў. Складзіце 3–4 сказы з дадзенымі словазлучэннямі.

Моцн... боль, ячн... крупы, спел... чарніцы, прыгож... цюль, балюч... мазоль, горк... палын, разборлів... подпіс, снегав... коўдра, малад... гусь, пакаёв... сабака, нов... шынель, шырок... стэп.

Заданне 7. Дайце рускі пераклад.

Падзякаваць выкладчыку, даведацца пра ўчынак, ведаць пра гэта, многія забыліся на спорт, паставіцца да яе паводзін, дзівіцца з яго спрыту, смяляліся з яго, не дазваляю здзекавацца з яго, згадзіўся з ахвотай, з жахам крыкнуць, з трывогай за яго, закрычаць на ўвесь голас, на ўласныя вочы бачыў.

Заданне 8. Перакладзіце наступныя слова на беларускую мову.

Параўнайце націск у рускіх і беларускіх словам.

Не был, четырнадцать, кто-нибудь, захарь, проходить, окунь, кидать, задолго, мельком, шестеро, приносить, безвыходный, волосы, худенький, пережитое, плести, ободранный, насмерть, позвала, экзаменированный, боязнь, ветры, дочиста, поровну, соотносить, звонит, воспринял, старенький, одноразовый, кем-нибудь, стоптанный.

Заданне 9. Перакладзіце наступныя слова на беларускую мову.

Параўнайце словаўтаральныя сродкі ў рускіх і беларускіх словам.

Бобрёнок, гречиха, молотилка, читатель, сговорчивый, вымокший, опухший, человеческий, творческий, классический, обман, беспорядок, изгнание, переполох, успех, игнорировать, рыбачить, закатать, заровнять, воспалиться, успокоить, собирать, побелеть, возвещать.

Заданне 10. Запішыце слова па-беларуску.

Диетический, антибиотик, ассоциация, аннотация, бактериоз, резюме, биопсия, районный, рацион, биосфера, гомеопат, йогурт, диагностика, потенциал, реактив, ориентация, йодистый, специалист, биолог, экспертиза, фармацевт, терапия, гемоглобин, реферат, исследовательский, терапевт.

Заданне 11. Перакладзіце наступныя слова на беларускую мову.

Параўнайце род назоўнікаў у дзвюх мовах.

Телёнок, шов, щенок, электричество, тяжесть, цепь, возвышенность, средство, спокойствие, свет, обязанность, объявление, одежда, отсутствие, большинство, бровь, будущее, добродушие, занятие, заросль, зрение, котёл, лов, настроение, толпа, уважение, пар, подобие, посуда, растение.

Заданне 12. Устаўце прапушчаныя літары, раслумачце напісанне спалучэнняў зычных.

Ды..метр, акі...н, фе...рверк, абітуры...нт, ажы...таж, нацы...нальны, гігі...на, трыль...н, ма...р, ...гурт, ра...н, фа..., ра...ніраванне, міліцы...нер, ды...гназ, ды...лог, алімпі...да, ды...пазон, ды...лог, сацы...льны, гені...льны, стады...н, рацы...налізатар, перы...д, патры...тызм, аксі...ма.

Заданне 13. Зрабіце пераклад на беларускую мову.

Дробь, поставьте, прорыв, земной, любовь, добавьте, познакомься, бываются, семьдесят, кефир, медаль, легенда, серединка, спектакль, накипь, поставь, семья, сыпь, семья, семнадцать, восемь, верфь, пехота, памятка, певец, педаль, бесстрашный, пейзаж, третъеклассник, берёзка, связь, Валентина, беллетристика.

Заданне 14. Раскрыйце і парапайце значэнні сугучных слоў беларускай і рускай моў. Як называецца такая з'ява? Дапоўніце рад уласнымі прыкладамі.

Адказаць – отказать, дыван – диван, нядзеля – неделя, пакой – покой, рэч – речь, справа – справа, чуць – чуть.

Заданне 15. Вызначце від інтэрферэнцыі ў словазлучэннях. Запішыце выпраўленыя варыянты.

Вазьміце гэта на заўвагу, верба, гаварыць тым жа языком, гарбата лімонны, каўбаса абыкнавенная, кропка гледжання, некалькі часоў, пакупайце гарачы хлеб, расліннае масла, станоўчы рэзультат, старшы сын.

Заданне 16. Перакладзіце слова на беларускую мову. Знайдзіце разыходжсанні ў родзе, ліку, склоне.

Вес, дверь, движение, доказательство, зрение, лицо, медаль, накипь, насыпь, отношение, окись, оттенок, пар, подпись, пол, пыль, свет, средство, тень, черника, яблоко.

Заданне 17. Запішыце адпаведныя беларускія слова-тэрміны.

Земляника, клюква, бруслица, шиповник, лилия, осокорь, ежевика, ольха, папоротник, сирень, камыш, боярышник, жимолость, крыжовник, пырей, можжевельник, белена, ель, тростник, жасмин, георгин, бархатцы, ива, подсолнух, одуванчик, клевер, подорожник.

Заданне 18. Словы-тэрміны беларускай флоры размясціце ў алфавітным парадку і падбярыце да іх рускія адпаведнікі.

Журавіны, брусніцы, суніцы, шыпшина, лілея, ажына, парэчки, ясакар, бэз, вольха, папараць, святаяннік, чарот, каноплі, глог, бружмель, агрэст, ядовец, бағавінне, пырнік, блёкат, язмін, вяргіня, аксаміткі, вярба, дзымухавец, канюшына, трывутнік, сланечнік, трыснёг.

Заданне 19. Запішыце адпаведныя прыведзеным беларускамоўным афіцыйным і гутарковым імёны.

Александр, Семён, Фёдор, Григорий, Матвей, Парфён, Евфимий, Иосиф, Афанасий, Тимофей, Иван, Леон, Филипп, Викентий, Даниил, Филимон, Николай, Прокофий, Моисей, Гавриил, Софрон, Ерофей.

Заданне 20. Перакладзіце тэрміны з рускай мовы на беларускую.

Кожа; почки; сальные железы; лёгкие; желудочно-кишечный тракт; кислород; мочевина; надпочечники; мочеточники; мочевой пузырь; первичная моча; вторичная моча; плазма крови; лимфа; тканевая жидкость; наличие глюкозы; меньшая концентрация мочевины; мочевыделительная система; функции почек; потовые железы; минеральные соли; мочеиспускательный канал; поясничный отдел; почечные артерии и вены; почечная лоханка.

Сердце; головной мозг; пищевод; желудок; печень; поджелудочная железа; тонкий кишечник; слепая кишка; толстая кишка; прямая кишка; анальное отверстие; мочеполовое отверстие; трахея; аорта; лёгочные вены; яичник; почки; диафрагма; жёлчный пузырь; обонятельные доли; полушария переднего мозга; средний мозг; продолговатый мозг; мозжечок; лёгочные артерии; предсердие; желудочки сердца; дуга аорты.

Заданне 21. Перакладзіце тэрміны і тэрміналагічныя словазлучэнні на беларускую мову. З тэрмінамі, створанымі па мадэлі “прыметнік + назоўнік”, складзіце сказы.

1. Желтуха, желчь, общая слабость, небольшие подъёмы температуры, боли в области правого подреберья, резкое возбуждение, бред, судороги, бессознательное состояние, кожный зуд, кровоточивость дёсен, кровотечение, общее беспокойство, бессонница, рвота, под кожное кровоизлияние, несварение желудка, быть в бреду, сыворотка, почувствовать озноб, воспалительное заболевание печени, инфекционный гепатит, инъекция, различные яды, поджелудочная область, тяжелое осложнение, цирроз печени, развитие заболевания, стадия выздоровления, крайне тяжелое течение заболевания, точечные кровоизлияния, плотный налёт, пальпация, болезненность, подреберье, жёлчный пузырь, печень плотной консистенции.

2. Совершенствование методов диагностики маститов; состояние молочной железы; новейшие антимикробные препараты; методы и средства профилактики и лечения; отдельные разовые мероприятия; плановая система мероприятий по борьбе с болезнями; новые способы и средства для снижения уровня заболеваемости животных; воспроизводительная функция животных; продолжительность сухостойного периода; период от оплодотворения до родов; низкая кислотность, плотность, пониженная концентрация иммуноглобулинов; усовершенствование системы ветеринарного обслуживания; скотоводство – главный источник мясной и молочной продукции; снижение удоя, санитарных качеств молока; соблюдение технологии процесса получения молока; воспалительный процесс тканей молочной железы; возбудители заболеваний; клиничес-

ские, биохимические, гематологические, бактериологические, фармакологические методы исследований.

3. Многообразие животного мира; классификация животных; взаимосвязь с окружающей средой, анатомия животных изучает их внешнее и внутреннее строение; процессы жизнедеятельности организма животных; высокопродуктивные породы животных; одноклеточные; паразитические черви; ихтиология изучает представителей класса Рыбы; орнитология изучает птиц; царство животных насчитывает около 2 млн. видов; опылители растений (насекомые и птицы); вредные насекомые; хищники и паразиты; источник сырья для промышленности (кожа, шерсть, мясо); экспериментальные животные (морские свинки, мыши, крысы, кошки, собаки, обезьяны); ядовитые животные; источник лекарственных веществ (змеиный яд, мёд, прополис, оленьи рога); возбудители паразитарных заболеваний, переносчики возбудителей заболеваний; химический состав; клеточное строение; обмен веществ; эпителиальная, мышечная, нервная, соединительная ткани; органы движения, пищеварения, дыхания; органы нервной и выделительной системы; активное движение характерно только для животных; наследственность и изменчивость.

Заданне 22. Перакладзіце тэрміны на русскую мову. Складзіце і запішице словазлучэнні ў навуковым стылі.

Пранікальны, згаральны, сціскальны, растваразальны, злучны, сумяшчальны, адрознівальны, змешвальны, насычальны, аднаўляльны; прарывальнік, засцерагальнік, разбуральнік, прайяўляльнік, узмацняльнік.

Заданне 23. Перакладзіце тэрміны і тэрміналагічныя словазлучэнні з рускай мовы на беларускую. Адзначце іх граматычныя асаблівасці (у параўнанні з рускай мовай).

Внесение удобрений; водоросли; волокнистость льна; влажность растений; вспахивание; всхожесть семян полевая; выгорание посевов; гвоздика; гидросев трав; глубина снежного покрова; глянцевитость волокна льна; девясил; донник белый; дурман; зерносушилка; зерноуборка; злаки; измельчение минеральных удобрений; использование удобрений; клевер; клеверище; колошение; корневище; крапива жгучая; светолюбивая культура; культурооборот; место природного произрастания; метод посадки; метод сева; мятлик болотный; обработка почвы; окопник; органообразование (у растений); осока; отава; отвердение смол; отцветание; пастбище сеяное; пашня; перезимовка растений; питание растений; плотность; подорожник; покров снежный; полынь; промерзание почвы; пырей ползучий; ромашка непахучая; дикорастущее растение; самосохраняемость растений; сбор камней; сев; севооборот; семена; скашивание травостоя; скрещивание; сорт; соцветие; спелость; табак; тимофеевка; травосеяние полевое; травосмесь; дикорастущие, естественные, многолетние, однолетние травы; тростник сахарный; тысячелистник обыкновенный; уплотнение посевов; фитомасса леса; хлеба; хлебозаготовки; хлопок-сырец; щавель.

Воспринимать изменения в окружающей среде; нормальная работа всех систем органов; условные рефлексы; центральная нервная система; веки и ресницы; глазные мышцы; зрительный нерв; зрительная зона затылочной доли коры мозга; хрусталик; стекловидное тело; сетчатка; роговица; зрачок; брови; веки; слёзная железа; роговица; задняя центральная извилина; передняя центральная извилина; височная доля; лобная доля; затылочная доля; малые размеры глазного яблока; большие размеры глазного яблока; ослабление ресничной мышцы; плоский хрусталик; увеличенная кривизна хрусталика; потеря эластичности хрусталика; теменная доля.

Заданне 24. Перакладзіце на беларускую мову тэкст. Выканайце граматычныя заданні пасля тэксту.

Академия ветеринарной медицины

Учреждение образования «Витебская ордена «Знак Почета» государственная академия ветеринарной медицины» является одним из старейших учебных заведений и ведущим вузом Республики Беларусь. Она создана в марте 1994 года согласно приказу министра сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь в результате реорганизации Витебского ветеринарного института.

Торжественное открытие Витебского ветеринарного института состоялось 4 ноября 1924 года. В первом наборе было 100 студентов, в институте работало 11 преподавателей.

Сегодня академия – один из ведущих центров высшего аграрного образования и науки страны. Учебный процесс в академии обеспечивают 28 кафедр, на которых работают около 350 преподавателей, среди них 27 докторов наук, профессоров, более чем две трети преподавателей имеют учёную степень кандидата наук.

Структура академии представлена четырьмя факультетами: ветеринарной медицины, биотехнологическим, повышения квалификации и переподготовки кадров агропромышленного комплекса, факультета международных связей, профориентации и довузовской подготовки, а также аграрным колледжем, который готовит фельдшеров ветеринарной медицины, зоотехников и агрономов, НИИ прикладной ветеринарной медицины и биотехнологии, двумя филиалами в Пинске и Речице.

На факультете ветеринарной медицины готовят врачей ветеринарной медицины общего профиля и со специализациями: гинекология и биотехнология размножения животных; ветеринарная бактериология и вирусология; болезни птиц; болезни свиней; болезни рыб и пчёл, ветеринарная биохимия, болезни мелких животных.

На биотехнологическом факультете готовят ветеринарно-санитарных врачей, провизоров ветеринарной медицины и зооинженеров общего профиля и со специализациями – племенное дело, технология первичной переработки продукции животноводства, птицеводство.

В академии обучается около 5000 студентов – граждан Республики Беларусь, России, Казахстана, Украины, Ливана, Туркменистана, Узбекистана, Китая и других стран.

Первые клинические навыки будущие специалисты получают на практических занятиях в 6 клиниках академии, где за учебный год 1500 больных животных проходят стационарное лечение и почти 2500 принимаются амбулаторно.

Заданні да тэксту:

1. Прачытайце тэкст. Вызначце, да якога функцыянальнага стылю ён адносіцца.
2. Пастаўце падкрэсленыя назоўнікі ў месным склоне адзіночнага ліку.
3. Змяніце па склонах лічэbnіkі і словазлучэнні: *28 кафедр, 1500, 2500, 4 факультэты, 2020 год, 350 (лічэbnіkі запісаць словамі).*
4. Абгрунтуйце пастаноўку знакаў прыпынку.
5. Напішыце па 20 слоў лексікі ветэрынарнага ўрача, ветэрынарна-санітарнага ўрача, ветэрынарнага фармацэўта, зоайнжынера.

III. Раздел для самакантролю

Практыкаванні для самастойнага выканання

Заданне 1. Занішице словазлучэнні па-беларуску. Падкрэсліце назоўнікі, форма ліку якіх не супадае ў беларускай і рускай мовах, у дужках абазначце лік назоўніка.

Хоровое пение, сладкая земляника, крупные семена, грядка бобов, школьные годы, лирические стихи, введение в языкознание, каменные ворота, овсяная крупа, новое отношение, семейство рукокрылые, ежедневные хлопоты, цинковые белила, славянские имена, березовые дрова, примерное поведение, железная дверь, трусливое бегство, свежие овощи, спелая ежевика.

Заданне 2. Знайдзіце словазлучэнні, у якіх дапушчаны памылкі ў дапасаванні. Занішице словазлучэнні правільна.

Кіслыя журавіны, прыгаршча цукерак, мокрыя каменні, аўсяныя крупы, рыбная консерва, старажытны Гродна, глыбокая Свіслач, шакаладнае асарці, прыгожы бра, атрыманая карт-бланш, дарагая шампунь, бульбяное пюре, тармазная педаль, вялікі вусень, модная жабо, якасны каніфоль, важнае камюніке, Афрыканскэ Лімпапо, новы ГЭС, прыгожы Мічыган, вясновая капеж, глыбокае Шпрэе, рагаты зебу, грыбная неруш, вясёлы канферансье.

Заданне 3. Запішице словазлучэнні па-беларуску, у дужках абазначце род назоўніка.

Последняя запись, острыя боль, свежий воздух, злая собака, стройный тополь, чудесная степь, горькая полынь, написать объявление, большая насыпь, выгодная продажа, детская обувь, высокий стебель, боязливый оленёнок, перепись населения, яркая шаль, кислый щавель, окружающая среда, неправильная дробь, древняя летопись, неполная опись, зеленая ботва, куст шиповника, высокий цикорий, новый кафель, красный пион.

Заданне 4. Запішице словазлучэнні па-беларуску.

Два больших города, выполнить оба задания, три лучших студента, пять полных вёдер, четыре новых стола, два лишних дня, пять прочитанных книг.

Овладевать знаниями, проветривать помещение, показывать пример, предупреждать об опасности, украшать цветами; оранжевые одуванчики.

Заданне 5. Запішице словазлучэнні, паставіўшы залежныя слова ў патрэбным склоне.

Цешыцца (дзіця), дзякаваць (усе прысутныя), кватэра (два пакоі), загадчыца (дзіцячы садок), накіравалі (адрас), пайшлі (лісічкі), захварэць (адзёр), клапаціцца (птушкі), падобны (маці), сумаваць (дачка), паехаць (дровы).

Заданне 6. Перакладзіце на беларускую мову сказы і запішыце іх.

1) Оранжевые одуванчики прикрылись длинными листьями и стояли целый день, раскачиваемые ветром. 2) На реке ещё с времен боев остались переправы, заросшие ольхой. 3) Число картин, имеющих авторскую подпись Айвазовского, достигает четырёх тысяч. 4) Среди великих изобретений былых времен, окончательно выделивших род людской из принужденного состояния, наибольшую роль сыграла письменность. 5) Свежий, прохватывающий ветерок тянул с запада. 6) Отягощенные росой, покачиваются цветы.

Заданне 7. Выпраўце памылкі ва ўжыванні займеннікаў.

Расказаць пра сябе, абяцаць цябе, маўчаць пра табе, не магу дараваць сябе, прыехаць да цябе, пазнаю сябе, перамагчы сабе, падзякаваць табе, хваліць сабе.

Пытанні для самаправеркі

1. Што такое білінгвізм?
2. Якія існуюць віды білінгвізму?
3. Што называецца моўнай інтэрферэнцыяй?
4. На якіх моўных узоруённях можа праяўляцца інтэрферэнцыя?
5. Ад якіх фактараў залежыць ступень інтэрферэнцыі?

Тэмы для рэфератаў і паведамленняў

Моўная сітуацыя на беларусіх землях у X-XXI стст.

Білінгвізм і полілінгвізм у краінах Афрыкі і Азіі.

Білінгвізм і полілінгвізм у ўсходнеславянскіх краінах.

Моўная сітуацыя ў краінах Паўночнай і Паўднёвой Амерыкі.

Тэставыя задані

1. Моўная інтэрферэнцыя – гэта
 - а) веданне дзвюх і больш моў;
 - б) папераменнае карыстанне дзвюма мовамі;
 - в) ужыванне элементаў адной мовы пры маўленні на іншай мове;
 - г) гібрыд нацыянальной мовы , а таксама яе розных тэрытарыяльных і сацыяльных разнавіднасцей.
2. Парушэнне дапасавання лексем у словазлучэнні залатая медаль (замест залаты медаль) выклікана
 - а) лексічнай інтэрферэнцыяй;
 - б) фанетычнай інтэрферэнцыяй;
 - в) марфалагічнай інтэрферэнцыяй;
 - г) сінтаксічнай інтэрферэнцыяй.
3. Парушэнне пастановкі націску ў словах пэўнай мовы пад уплывам іншай мовы называецца:
 - а) марфалагічная інтэрферэнцыя;
 - б) лексічная інтэрферэнцыя;
 - в) сінтаксічная інтэрферэнцыя;
 - г) акцэнтуацыйная інтэрферэнцыя.
4. Білінгвізм – гэта
 - а) веданне трох і больш моў;
 - б) папераменнае карыстанне дзвюма мовамі;
 - в) ужыванне элементаў адной мовы пры маўленні на іншай мове;
 - г) гібрыд нацыянальной мовы , а таксама яе розных тэрытарыяльных і сацыяльных разнавіднасцей.
5. Парушэнне некаторых форм вымаўлення слоў і словазлучэнняў літаратурнай мовы пад уплывам іншай мовы называецца:
 - а) марфалагічная інтэрферэнцыя;
 - б) лексічная інтэрферэнцыя;
 - в) сінтаксічная інтэрферэнцыя;
 - г) фанетычнай інтэрферэнцыя. }
6. Парушэнне дапасавання лексем у словазлучэнні дзякаваць сябра (замест правільнага дзякаваць сябру) выклікана
 - а) лексічнай інтэрферэнцыяй;
 - б) фанетычнай інтэрферэнцыяй;
 - в) марфалагічнай інтэрферэнцыяй;
 - г) сінтаксічнай інтэрферэнцыяй.
7. Выберыце рад слоў, дзе ўсе слова і словазлучэнні напісаны правільна:
 - а) маленькае гусяня, дубовы шкаф;

- б) новая кафля, залаты медаль;
- в) палявая рамонак, нядаўні запіс;
- г) пераплеценая рукапісь, злы сабака.

8. Выберыце рад слоў, дзе ўсе слова і словазлучэнні напісаны правільна:

- а) пераважная большасць, палявая рамонак;
- б) дубовы шкаф, поўны пачак;
- в) чарговы перапіс, агульная цікавасць;
- г) новая пасуда, моцны накіп.

9. Адзначце словазлучэнне з правільнай формай займенніка:

- а) здзіўляюся цябе;
- б) думаю пра цябе;
- в) нашкодзіш сам сябе;
- г) зарубі сябе на носе.

10. Адзначце словазлучэнне з памылкай у дзеяслоўным кіраванні:

- а) думашь пра будучыню;
- б) цешыцца з дзіцяці;
- в) жартаваць над сяброўкай;
- г) плакала з-за цябе.

11. Адзначце сказ з памылкай у каардынацыі дзейніка і выказніка:

- а) Частка зуброў жыве ў Белавежскай пушчы на волі.
- б) Тры браты на адным кані па белым полі едзе.
- в) Нехта з прамоўцаў высока ўзняў над галавой руку.
- г) Нямала гасцей прыязджала здалёк у гэты край.

12. Адзначце правільнае ўжыванне складаных форм ступеняў параўнанняў прыслоўяў і прыметнікаў:

- а) найлепшы;
- б) самы найлягчэйшы;
- в) больш складаней;
- г) найбольш весялей.

13. Адзначце словазлучэнне, у якім лічэбнікі ўжыты і запісаны правільна:

- а) шэсцьдзесятая гады;
- б) сямюдзесяцю працэнтамі;
- в) сустрэць двух студэнтак;
- г) чатырьмя кнігамі. }

14. Выберыце рад слоў, дзе ўсе слова і словазлучэнні напісаны правільна:

- а) смачнае яблыка, чырвоная півоня;
- б) высокая таполя; няправільная дроб;

- в) доўгі ценъ, камода для бялізны;
- г) аўтобусны прыпынак, цудоўная стэп. }

15. Выберице рад слоў, дзе ўсе слова і словазлучэнні напісаны правільна:

- а) горкі палын, упэўненая хада;
- б) высокая сцябліна, алмазная россып;
- в) цудоўная стэп; прыгожая таполя;
- г) уласная ценъ, снежная завея. }

16. Адзначце словазлучэнне з правільнай формай займенніка:

- а) выпісаць сябе газеты;
- б) не хвалі сам сабе;
- в) прыйсці да цябе;
- г) удзячны цябе.

17. Адзначце словазлучэнне з памылкай у дзеяслоўным кіраванні:

- а) дзякаваць сябрам;
- б) схадзіць за хлебам;
- в) захварэць на ангіну;
- г) прыехаць па сяброў.

18. Адзначце сказ з памылкай у каардынацыі дзейніка і выказніка:

- а) Нямала звяроў жыве ў нетрах пушчы.
- б) На талаку сабраліся чалавек каля дваццаці.
- в) Шмат вуснай народнай творчасці нашага народа запісана этнографамі.
- г) Пяць братоў нарадзіліся ў адну ноч, і ўсе з адным іменем. }

19. Адзначце правільнае ўжыванне форм ступеняў параўнанняў прыслоўяў і прыметнікаў:

- а) больш выразней;
- б) найбольш дакладна;
- в) найменш адчувальней;
- г) больш маладзейшы.

20. Адзначце словазлучэнні, у якіх лічэбнікі ўжыты і запісаны правільна:

- а) дзесяццю новымі часопісамі;
- б) даручыць дзвюм вучням;
- в) паўтара тысячы;
- г) з трыстамі ўдзельнікамі.

21. Адзначце словазлучэнне з памылкай:

- а) злы сабака;
- б) залаты медаль;
- в) маленькая гусяня;
- г) старажытны рукапіс.

22. Адзначце словазлучэнне з памылкай:

- а) прыгожая таполя;
- б) моцны боль;
- в) уласная ценъ;
- г) снежная завея.

23. Адзначце словазлучэнне з правільна ўтвораным дзеепрыметнікам:

- а) адчыніўшыся дзверы;
- б) уладкаванныя рэчы;
- в) змоланае жыта;
- г) апалае лісце.

24. Адзначце словазлучэнне з правільна ўтвораным дзеепрыметнікам:

- а) пераацэненныя каштоўнасці;
- б) прыпухлая шчака;
- в) хвалюючыся вучні;
- г) ашукаты чалавек.

25. Адзначце словазлучэнні, напісаныя правільна:

- а) старажытны летапіс;
- б) моцная боль;
- в) няправільная дроб;
- г) снежная завея.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Антанюк, Л. А. Беларуская мова: прафесійная лексіка : курс лекций / Л. А. Антанюк, Б. А. Плотнікаў. – Мінск : Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце РБ, 2005. – 240 с.
2. Руденко, Е. Н. Белорусский язык. Профессиональная лексика : учебное пособие для студентов вузов / Е. Н. Руденко, А. А. Кожинова, Е. Г. Задворная. – Минск : ТетраСистемс, 2005. – 384 с.
3. Беларуская мова. Прафесійная лексіка : дапаможнік / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад агул. рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск, 2013. – 208 с.
4. Курдеко, Ж. П. Беларуская мова: лексіка, стылістыка, тэрміналогія, культура маўлення : учеб.-метод. пособие для студентов 1 курса факультета ветеринарной медицины и биотехнологического факультета / Ж. П. Курдеко, Ю. В. Баушана. – Вітебск : ВГАВМ, 2015. – 64 с.

ЗМЕСТ

Прадмова	3
I. Тэарэтычная частка	4
II. Практычная частка	10
III. Раздзел для самакантролю	17
Практикаванні для самастойнага выканання	17
Пытанні для самаправеркі	18
Тэмы для рэфератаў і паведамленняў	18
Тэставыя заданні	19
Спіс выкарыстанай літаратуры	23

КАФЕДРА ЗАМЕЖНЫХ МОЎ

Моўная падрыхтоўка ажыццяўлялася ў Віцебскім ветэрынарным інстытуце са дня яго заснавання. У 1932 г. створана кафедра мовы і літаратуры. У 1933 г. яна была перайменавана ў кафедру роднай мовы. Загадчык – дацэнт Мазуркевіч А. С. (1932–1934 гг.). У 1944 г. уведзены самастойны курс замежных моў. Загадчык – Альхоўская М. С. (1944–1956 гг.). У 1952 г. курс пераўтвораны ў кафедру замежных моў. З таго часу кафедра з’яўляеца структурным падраздзяленнем акадэміі. Першым загадчыкам кафедры быў Манукоўскі У. М. (1952–1957 гг.). З 1957 па 1978 гг. кафедрай кіраваў старшы выкладчык Ханевіч І. С., у гэты перыяд вялікая ўвага ўдзялялася папулярызацыі замежных моў, стварэнню матэрыяльна-тэхнічнай базы. З 1978 па 2003 гг. кафедрай кіраваў старшы выкладчык Семянюк Р. М. Асаблівая ўвага звярталася на прафесійна накіраванае навучанне замежным мовам, шырока выкарыстоўвалася арыгінальная літаратура па спецыяльнасці, удзялялася ўвага міждысцыплінарнай інтэграцыі.

З 2003 г. кафедрай кіруе Картунова А. І. Паляпшэнне якасці адукатыўнага працэсу, распрацоўка інфармацыйна-навучальных матэрыялаў новага тыпу, садзейнічанне фарміраванню ў студэнтаў патрыятычнага пачуцця гордасці за акадэмію, за сваю краіну вызначаюцца як стратэгічныя задачы.

Сёння на кафедры забяспечваецца выкладанне англійскай, нямецкай, французскай, лацінскай, беларускай моў, рускай мовы як замежнай. Кафедра праводзіць падрыхтоўку магістрантаў і саіскальнікаў, актыўна ўдзельнічае ў рэалізацыі адукатыўных праграм на ФПК і ПК, ажыццяўляе моўную падтрымку навуковых даследаванняў, міжнароднай дзейнасці акадэміі.

Навукова-даследчая тэма: “Інфармацыйна-адукатыўнае асяроддзе як педагогічная сістэма прафесійна-асобаснага развіцця” дазваляе выявіць асаблівую ролю кафедры, якая забяспечвае моўную падрыхтоўку, як суб'екта, што актыўна ўдзельнічае ў фарміраванні саісьця-педагагічнага падтрымліваючага асяроддзя. Пазнавальная дзейнасць студэнтаў, развіццё іх прафесійна-асобасных якасцей актыўна падтрымліваецца распрацоўкай актуальных вучэбных, даведачных і вучэбна-метадычных матэрыялаў. Выкладчыкамі кафедры апублікавана больш за 120 прац: вучэбна-метадычныя дапаможнікі, манаграфіі, артыкулы. У 2018 г. распрацаваны для укаранення ў адукатыўны працэс 2 падручнікі з грыфам Міністэрства адукатыі Рэспублікі Беларусь: “Англійская мова” (Картунова А. І., Васільева Т. К., Калішук І.Я., Кручанкова Т. М.), “Лацінская мова” (Воранава Г. П., Агафонава В. У., Елісеева Т. С.).

У 2008 г. асістэнтам кафедры Кудзелічам А. А., а ў 2018 г. асістэнтам кафедры Півавар К. С. абаронены кандыдацкія дысертацыі.

Студэнты паспяхова прымаюць удзел у рэспубліканскіх, міжнародных конкурсах, алімніядах, канферэнцыях. Колькасць публікаций студэнтаў і магістрантаў за перыяд з 2013 па 2017 гг. перавышае 90 работ.

Сярод сваіх задач кафедра лічыць важным усебакова садзейнічаць папулярызацыі беларускай мовы, развіццю дыялога нацыянальных культур.

Па ўзнікненнях пытаннях звяртаца па тэл.: 53 80 55

E-mail: inyaz vsavm@tut.by

УА «ВІЦЕБСКАЯ ОРДЭНА «ЗНАК ПАШАНЫ» ДЗЯРЖАЎНАЯ АКАДЭМІЯ ВЕТЭРЫНАРНАЙ МЕДЫЦЫНЫ»

Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай медыцыны з'яўляецца найстарэйшай у Рэспубліцы Беларусь навучальнай установай, якая падрыхтоўвае ўрачоў ветэрынарнай медыцыны, ветэрынарна-санітарных урачоў, правізараў ветэрынарнай медыцыны і зоайнжынераў.

ВНУ ўяўляе сабой акадэмічны гарадок, які размешчаны ў цэнтры горада на 17 гектарах, уключае ў сябе архітэктурны ансамбль навучальных карпусоў, клінік, навуковых лабараторый, бібліятэкі, студэнцкіх інтэрнатаў, спартыўнага комплексу, Дома культуры, сталовай і кафэ, прафілакторыя для студэнтаў. У складзе акадэміі 4 факультеты: ветэрынарнай медыцыны; біятэхналагічны; павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў аграрнымысловага комплексу; завочнага навучання; падрыхтоўкі да паступлення ў ВНУ, прафарыентацыі і маркетынгу. У яе склад таксама ўваходзяць Аграрны каледж УА ВДАВМ, філіялы ў г. Рэчыца Гомельскай вобласці і ў г. Пінск Брэсцкай вобласці, першы ў сістэме аграрнай адукцыі НДІ прыкладной ветэрынарнай медыцыны і біятэхналогіі (НДІ ПВМ і Б).

У цяперашні час у акадэміі навучаецца каля 4 тысяч студэнтаў як з Рэспублікі Беларусь, так і з краін блізкага і далёкага замежжа. Навучальны працэс забяспечваюць больш за 320 выкладчыкаў. Сярод іх 33 доктара навук, 25 прафесараў, больш чым дзве трэція выкладчыкаў маюць вучоную ступень кандыдата навук.

Акрамя гэтага акадэмія вядзе падрыхтоўку навукова-педагагічных кадраў вышэйшай кваліфікацыі (кандыдатаў і дактароў навук), перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі кіруючых кадраў і спецыялістаў аграрнымысловага комплексу, выкладчыкаў сярэдніх спецыяльных сельскагаспадарчых навучальных установ.

Навуковыя пошуки і распрацоўкі выконваюцца вучонымі акадэміі на базе НДІ ПВМ і Б, у 24 кафедральных навукова-даследчых лабараториях, у вучэбна-навукова-вытворчым цэнтры, філіялах кафедр на вытворчасці. У склад НДІ ўваходзіць 7 аддзелаў: клінічнай біяхіміі жывёл; гематалагічных і імуналагічных даследаванняў; фізічна-хімічных даследаванняў кармоў; хімічна-таксікалагічных даследаванняў; маніторынгу якасці жывёлагадоўчай прадукцыі ў ПЦР-лабараторыі; светлавой і электроннай мікраскапіі; інфармацыйна-маркетынгавы. Навукова-даследчы інстытут выконвае шырокі спектр фундаментальных і прыкладных даследаванняў, ажыццяўляе аналіз усіх відаў біялагічнага матэрыялу і ветэрынарных прэпаратаў, што дазваляе з дапамогай самых сучасных метадаў выконваць дзяржаўныя тэматыкі і заказы, а таксама на больш высокім якасным узроўні аказваць паслугі для прадпрыемстваў аграрнымысловага комплексу. Актыўнае выкананне навуковых даследаванняў дазволіла атрымаць сертыфікат аб акредытацыі акадэміі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Дзяржаўным камітэтам па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь у якасці навуковай арганізацыі.

Валодаючы вялікім інтэлектуальным патэнцыялам, значнай вучэбнай і лабараторнай базай, ВНУ рыхтуе спецыялістаў у адпаведнасці з еўрапейскімі стандартамі, з'яўляецца вядучай вышэйшай навучальнай установай у галіне і мае сертыфікованую сістэму менеджменту якасці, якая адпавядае патрабаванням ISO 9001 у нацыянальнай сістэме (СТБ ISO 9001 – 2015).

www.vsavm.by

210026, Рэспубліка Беларусь, г. Віцебск, вул. 1-я Даватара, 7/11, факс (0212) **51-68-38**,
тэл. **53 80 61** факультэт міжнародных сувязяў, прафарыентацыі і давузазўскай падрыхтоўкі;
51-69-47 (НДІ); E-mail: vsavmpriem@mail.ru.

Вучэбнае выданне

**Баушына Юлія Уладзіміраўна,
Піавар Кацярына Сяргееўна,
Чарнецкая Галіна Эдуардаўна**

**БЕЛАРУСКА-РУСКАЯ ІНТЭРФЕРЭНЦЫЯ.
ЗБОРНІК ПРАКтыКАВАННЯЎ**

Вучэбна-метадычны дапаможнік

Адказны за выпуск А. И. Картунова
Технічны рэдактар В. В. Лугавая
Камп'ютарны набор К. С. Піавар
Камп'ютарная вёрстка Т. А. Драба
Карэктар Т. А. Драба

Падпісана ў друк 24.01.2020. Фармат 60x108 1/16.

Папера афсетная. Рызаграфія.

Ум. друк. л. 1,75. Вуч.-выд. л. 1,18. Тыраж 70 экз. Заказ 2007.

Выдавец і паліграфічнае выкананне УА «Віцебская ордэна
«Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай медыцыны»

Пасведчанне аб дзяржаўной рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвалініка друкаваных выданняў № 1/362 от 13.06.2014

ЛП №: 02330/470 от 01.10.2014 г.

Вул. 1-я Даватара, 7/11, 210026, г. Віцебск.

тэл. 8 (0212) 51-75-71.

E-mail: rio_vsavm@tut.by

<http://www.vsavm.by>

